

Eugeniusz Skoczeń

Raławice

40 LAT DZIAŁALNOŚCI RAŁAWICKIEGO TOWARZYSTWA KULTURALNEGO

Raławickie Towarzystwo Kulturalne do swej działalności zostało powołane 30 listopada 1980 roku. Grupę inicjatywną tworzyli: Piotr Płatek, Piotr Zapart, Tadeusz Nowak, Zbigniew Błaś, Eugeniusz Skoczeń, Jan Kalisz, Piotr Grela, Adam Nowakowski. Towarzystwo posiada osobowość prawną, a zasięgiem jego działania objęta jest cała Polska.

Od 1995 roku Raławickie Towarzystwo Kulturalne jest Członkiem Rady Krajowej Ruchu Stowarzyszeń Regionalnych w Warszawie. Głównymi zadaniami działalności ustanowiono: dbać o kulturalny rozwój gminy, sprawować opiekę nad zabytkami historycznymi gminy, organizować imprezy związane z tradycjami regionu i historią, zorganizować Izbę Pamięci, wzniesć pomniki Tadeusza Kościuszki i Bartosza Głowackiego, a nade wszystko sprowadzić z Wrocławia do Raławic słynne malowidło Panoramę Raławicką z umieszczeniem jej na polu bitewnym z 1794 roku. W tym celu Towarzystwo wystąpiło z listem otwartym do Ministra Kultury i Sztuki. Równocześnie we Wrocławiu powołano Społeczny Komitet Odbudowy Panoramy i przystąpiono energicznie do działania, gdyż Komitet posiadał już budynek-rotundę, w której mogło być wystawione dzieło. Efekt działania był szybki i już w 1986 roku dokonano odświeżenia obrazu i udostępniono Panoramę zwiedzającym. Raławickie Towarzystwo Kulturalne współpracowało z Komitetem Odbudowy Panoramy jako jego członek, między innymi przekazując eksponaty, które pochodziły z epoki bitwy. Dla uczczenia otwarcia Panoramy na polach bitewnych wzniesiono autentycznych wymiarów okazały krzyż widniejący na malowidle.

Jednocześnie Towarzystwo podjęło inicjatywę wzniesienia na polu bitewnym pomnika Wojciecha Bartosza Głowackiego, chłopskiego bohatera bitwy. Uroczystego odświeżenia pomnika dokonano w 1994 roku podczas krajowych obchodów 200-lecia rocznicy bitwy pod Raławicami. Autorem pomnika jest prof. Marian Konieczny. Odlew z brązu dokonano w Gliwickich Zakładach Urządzeń Technicznych.

W 1989 roku Towarzystwo podjęło inicjatywę renowacji kopca Kościuszki w Raławicach. Szczególnej pomocy udzielili w tym przedsięwzięciu żołnierze 5. Pułku Strzelców Podhalańskich im. Ziemi Krakowskiej z Krakowa, którzy wykonali prace ziemne.

sprawozdania
– kronika

Pomnik Bartosza Głowackiego. Fot. Jarosław Mudyn

Tadeusz Kościuszko jest znaną postacią w wielu krajach świata. W Australii najwyższa góra nosi jego imię, nadane przez polskiego podróżnika Pawła Edmunda Strzeleckiego. W Stanach Zjednoczonych generał ma więcej pomników niż w Polsce, chociaż w ojczyźnie prawie każde miasto ma ulicę nazwaną na jego cześć. W Krakowie upamiętniono jego postać kopcem oraz pomnikiem, który usytuowany jest na Wawelu. Około 350 szkół w Polsce nosi jego imię. W setną rocznicę bitwy pod Raławicami, w 1894 roku we Lwowie namalowano Panoramę Raławicką, a w Raławicach na wzgórzu Zamczysko posadzono 5 lip symbolizujących dowódców bitwy: Kościuszkę, Zajączkę, Madalińskiego, Wodzickiego i Małachowskiego. W Raławicach 15 października 1917 roku odbyła się na wzgórzu w Janowiczkach stuśieczna manifestacja dla uczczenia 100. rocznicy śmierci naczelnika. Podjęto wtedy uchwałę o usypaniu kopca w Janowiczkach, który powstawał w latach 1926–1935.

W 2002 roku Towarzystwo przekazało ziemię z pól bitewnych Raławic, którą Jan Paweł II ucałował przy powitaniu na lotnisku w Balicach podczas ostatniej pielgrzymki do Ojczyzny. Taka była wola Ojca Świętego. Wcześniej, w 1983 roku na ręce Jego Świątobliwości przekazano symboliczne raławickie kosy.

Od 1985 roku Towarzystwo brało udział w organizacji uroczystości w Katedrze Wawelskiej w rocznicę śmierci Tadeusza Kościuszki,

tj. 15 października. Po mszy świętej składano wiązanki kwiatów na Jego sarkofagu. Uczestnikami uroczystości były głównie stowarzyszenia kościuszkowskie oraz młodzież szkół noszących imię Tadeusza Kościuszki. Kulminacyjne obchody, również w Katedrze Wawelskiej, z udziałem między innymi Prezydenta RP Andrzeja Dudy, odbyły się w 2017 roku, w 200. rocznicę śmierci generała. Rok ten był ogłoszony przez Sejm RP „Rokiem Kościuszki”. Wnioskowało o to również raclawickie Towarzystwo.

W 2002 roku Towarzystwo było uczestnikiem uroczystości przekazania w Gdyni przez USA władzom Polski okrętu „Generał Kościuszko” oraz udostępnienia do zwiedzania po dokonanej renowacji kopca Kościuszki w Krakowie. Towarzystwo w swym działaniu wspierane było między innymi przez kancelarie Premierów i Prezydentów Rzeczypospolitej Polskiej.

W 1966 roku w Raclawicach odbyły się obchody tysiąclecia państwa polskiego. W 1989 roku „Solidarność” z Lechem Wałęsą na czele zapoczątkowała w Raclawicach swoją kampanię wyborczą.

Nazwa Raclawice z datą 4 kwietnia 1794 r. widnieje na Grobie Nieznanego Żołnierza w Warszawie oraz na pomniku Kościuszki przed Białym Domem w Waszyngtonie.

Raclawickie Towarzystwo Kulturalne zapoczątkowało organizację wielu imprez kulturalnych. Do najważniejszych należały: konkurs o zasięgu ogólnokrajowym Wyboru Chłopa Roku, zapoczątkowany w 1995 roku, promujący postawy rolników wzorowanych na postaci Bartosza Głowackiego. Równocześnie w rocznicę raclawickiej bitwy odbywał się Konkurs

sprawozdania
– kronika

Obelisk upamiętniający przekazanie ziemi papieżowi Janowi Pawłowi II. Fot. Agnieszka Skoczeń

Twórczości Artystycznej o Tematyce Kościuszkowskiej, promujący głównie wiedzę o życiu i działalności Tadeusza Kościuszki. Uczestniczyła w nim młodzież szkół podstawowych województwa małopolskiego. W czasie pandemii Covid-19 organizację powyższych konkursów zawieszono. Przy okazji tych imprez prowadzona była szeroka działalność wydawnicza. Powstały między innymi: album i jednodniówka *Raławice – bez pamięci nie ma nas*, film *Legenda Panoramy Raławickiej*, okolicznościowe medale, plakaty, widokówki. Na wniosek Towarzystwa Narodowy Bank Polski wypuścił w 1994 roku monetę z okazji 200. rocznicy Insurekcji Kościuszkowskiej, a Poczta Polska wydała okolicznościowy znaczek. Szczególna uroczystość odbyła się z okazji jubileuszu 40-lecia działalności, miała ona miejsce 20 czerwca 2021 roku i była nieco opóźniona z uwagi na pandemię. Młodzież szkoły podstawowej przedstawiła okazały program artystyczny, zasłużonym działaczom wręczono odznaczenia „In Memoriam Kościuszko” przyznane przez Fundację im. Tadeusza Kościuszki Krakowie. Otrzymali je: Jacek Kobyłka, prof. Hubert Mełges, Bronisław Nowak, Jacek Soska.

Towarzystwo utrzymuje stałe kontakty z Muzeum im. Tadeusza Kościuszki w Solurze i z Muzeum Polskim w Raperswilu (Szwajcaria) – wielokrotnie organizowane były wycieczki do tych miejsc wraz z zespołami artystycznymi. Szczególnej pomocy udzielał dr Jan Konopka, rodak z Krakowa mieszkający od 1980 roku na stałe w Genewie. W Solurze Kościuszko spędził ostatnie dwa lata swego życia. Ścisłą jest także współpraca z Muzeum Kościuszki w Kosowie na Mereczowszczyźnie w Białorusi, gdzie urodził się bohater. Rokrocznie, od 1989 do chwili wybuchu pandemii, wojny na Ukrainie, RTK brało udział w uroczystościach w dniu urodzin Kościuszki, tj. 4 lutego, a także sympozjach naukowych, organizowanych przez stronę białoruską. Organizowane były częste przyjazdy białoruskich zespołów artystycznych do Raławic. W 2020 roku władze powiatu miechowskiego podpisały umowę o stałej współpracy kulturalno-gospodarczej z władzami powiatu Iwacewicz, na terenie którego znajduje się muzeum poświęcone Kościuszcze. Ze strony polskiej umowę podpisał starosta powiatu miechowskiego Jacek Kobyłka, w obecności członków zarządu wicestarosty Pawła Osikowskiego, Rafała Pawlika, Wojciecha Domagały i przewodniczącego Rady Powiatu Krzysztofa Świerczka, prezesa Eugeniusza Skoczenia oraz Konsula Generalnego w Brześciu Piotra Kozakiewicza, a ze strony białoruskiej przewodniczący powiatu Aleksander Griszuk z członkami zarządu. Raławickie Towarzystwo Kulturalne od lat zabiegało o podpisanie takiego dokumentu o wspólnym działaniu i wspieraniu się w tym zakresie. Współpraca powyższa rozpoczęła się dobrze, obustronną wymianą oficjalnych delegacji, kiedy to uzgodniono tematykę planowanych przedsięwzięć. Również okazała była współpraca z zespołami artystycznymi z Ukrainy. Obecnie, wspieranymi przez nas w okresie wojny i w oczekiwaniu na jej zakończenie i kontynuację wspólnych działań. W latach 1995–2006 wspólnie

z Towarzystwem Kościuszkowskim w Połańcu wspomagano materialnie szkoły i przedszkola na Litwie, głównie w rejonie Solecznik.

W Polsce Raclawickie Towarzystwo Kulturalne współpracuje z Komitetem Kopca Kościuszki w Krakowie, fundacjami kościuszkowskimi w Krakowie i Warszawie, Panoramą Raclawicką we Wrocławiu, szkołami noszącymi imię bohatera, szczególnie w Raclawicach, Szczekocinach, Połańcu, Krakowie, Długosiodle oraz Stalowej Woli. W Polsce szkół, których patronem jest Tadeusz Kościuszko jest około 360.

Szczególną akcję przeprowadzono 12 września 2020 roku, kiedy to przesadzono rośliny, głównie traw z Kopca Kościuszki w Raclawicach, na Kopiec Kościuszki w Krakowie. Zbioru roślin dokonała młodzież ze Szkoły Podstawowej w Raclawicach, wraz z dyrektorem szkoły Haliną Kawiorską, przy udziale prezesa Komitetu Kopca w Krakowie prof. Mieczysława Rokosza i dyrektora tego Komitetu Leszka Ciepiałowskiego oraz prezesa RTK Eugeniusza Skoczenia. Dobra współpraca jest także z Towarzystwami Kościuszkowskimi w Szczekocinach, Połańcu, Maciejowicach, szczególnie w zakresie organizacji imprez związanych ze wspólnym patronem.

W 2017 roku z okazji obchodów „Roku Kościuszki” w Raclawicach goszczono członka Komitetu Góry Kościuszki w Australii prof. Andrzeja Kozka. Z Komitetem Raclawickie Towarzystwo utrzymuje stały kontakt.

17 czerwca 2021 roku z wizytą w Raclawicach przebywał prezes Fundacji Kościuszkowskiej z West Point z USA prof. Antoni Bajdek, wraz z małżonką. Zwiedził pola bitewne Raclawic. Omówiono wtedy też formy współpracy między Fundacją a Raclawickim Towarzystwem Kulturalnym. Wielokrotnym gościem w Raclawicach, zwłaszcza podczas ważnych uroczystości, bywała znana pisarka Barbara Wachowicz. W swych książkach opisywała ona życie i działalność Tadeusza Kościuszki. Szczególnie ważną była współpraca z Teatrem Regionalnym w Krakowie, którym kierował Piotr Płatek. Był on inspiratorem powołania Stowarzyszenia oraz wielu inicjatyw w działaniu.

Popiersie Walerego Ślawka. Fot. Agnieszka Skoczeń

sprawozdania
– kronika

Ostatnią inicjatywą Towarzystwa zrealizowaną w okresie pandemii Covid-19 było wzniesienie pomnika popiersia płk. Walerego Sławka przed jego willą, którą ufundowali ówcześni mu posłowie i senatorowie w dowód wdzięczności za jego działalność i udział w walkach o wyzwolenie Ojczyzny. Walery Sławek żył w latach 1879–1939, w czasie zaborów był działaczem niepodległościowym, bliskim współpracownikiem Józefa Piłsudskiego, oficerem Pierwszej Brygady Legionów Polskich. W wolnej Polsce trzykrotnie był premierem – w latach 1930, 1931, 1935, a w 1938 roku Marszałkiem Sejmu Rzeczypospolitej. Podczas przekazania willi otrzymał tytuł Honorowego Obywatela Racławic. Patronat nad uroczystościami odsłonięcia pomnika objęła Marszałek Sejmu RP Elżbieta Witek.

Do zasłużonych osób działających od założenia Towarzystwa należą: Ryszard Jędruch, Piotr Zapart, Tadeusz Kawiorski, Antoni Godzic, Krystyna Zaprzelska, Bogumiła Miska, Danuta Rzemieniec, Maria Nowak, Henryk Nitwinko, Wiesław Gęgotek, Helena Synowiec, Agata Łój, Janina Ziętek, Henryk Pomykański, Janusz Król. Ponadto zmarli: Piotr Płatek (redaktor Radia Kraków), Tadeusz Nowak (pierwszy prezes Towarzystwa), Jan Kalisz, Adam Nowakowski, Zbigniew Błaś, Henryk Nowakowski, Piotr Grela (skarbnik przez całą kadencję), Stanisław Piwowarski – działali oni również od chwili powołania RTK.

Funkcję prezesa od 1983 roku nieprzerwanie sprawuje Eugeniusz Skoczeń – nauczyciel, działacz samorządowy, członek Władz Rady Krajowej Ruchu Stowarzyszeń Regionalnych w Warszawie. Ostatnio został uhonorowany medalem 200-lecia Kopca Kościuszki i Jego Komitetu w Krakowie, podczas uroczystych obchodów powyższego jubileuszu 24 marca 2022 roku.